

naam: verbetersleutel

OEFENBUNDEL taalwijs 5de leerjaar

woordsoorten

Persoonlijke voornaamwoorden

Hoe vind je een persoonlijk voornaamwoord?

Beantwoord de volgende vraag:

Welk woord verwijst naar een
persoon, dier of ding zonder ze
bij hun naam te noemen?

De honden zijn al oud,
maar ze lopen nog prima!

Welk woord verwijst naar een ding
zonder het bij naam te noemen?
ze

*De honden zijn al oud,
maar de honden lopen nog prima!*
ze is het persoonlijk voornaamwoord

Oefenen maar!

Omcirkel het persoonlijk voornaamwoord.

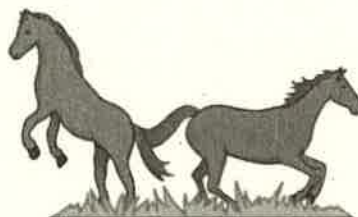

Johanna schiet in de lach.

Ze zag een grappig filmpje.

Welk huisdier zou jij wel
willen hebben?

De paarden schrikken van een
geluid en ze slaan op hol.

Hoofdtelwoorden en rangtelwoorden

Er zijn twee soorten **telwoorden**:

hoofdtelwoorden hoeveelheid	rangtelwoorden volgorde
vier	vierde
honderd	honderdste
veel	vijftigste
alle	hoeveelste

Oefenen maar!

Kleur de hoofdtelwoorden blauw en de rangtelwoorden rood.

Ik ben als 7de aan de beurt. Er is weinig volk!

Dit is mijn tweede telefoon. Ik heb er in totaal al drie gehad.

De toets bestaat uit 12 vragen. De 3de vraag was de moeilijkste!

homofonen

Woorden die hetzelfde klinken, maar die je anders schrijft en die een andere betekenis hebben, noem je **homofonen**.

Het deeg moet rijzen.
Het stel is dol op reizen.

Bij homofonen is het belangrijk dat je de juiste betekenis uit de zin kunt halen. Dan weet je wat een ander bedoelt en hoe je het woord moet schrijven.

Het is een eis van de directeur.
Ik ben ontzettend dol op ijs.

Oefenen maar!

Onderstreep de homofonen.

Vorig jaar in mei is mijn kat gestorven.

Ik heb een lief klein ratje gekregen van mijn opa!

Ik reik de prijs uit aan de wetenschapper.

Aanwijzende voornaamwoorden

deze
die
dit
dat

Ze geven precies aan wie of wat je bedoelt.
Deze, die, dit en dat zijn voorbeelden
van aanwijzende voornaamwoorden.

de tas - deze tas
de fiets - die fiets
het ijsje - dit ijsje
het spel - dat spel

Welk aanwijzend voornaamwoord je
gebruikt, hangt af van het lidwoord.

Bij de-woorden: deze of die.

de vaas - deze vaas
de man - die man

Bij het-woorden: dit of dat.

het vaasje - dit vaasje
het kind - dat kind

Oefenen maar!

Omcirkel de aanwijzende voornaamwoorden.

Werk jij in die winkel?

Daar kocht ik laatst dit boek.

En Sam kocht deze pen.

Die telefoniste werkt als
uitzendkracht bij dit bedrijf.

Bezittelijke voornaamwoorden

We gaan leren wat
bezittelijke
voornaamwoorden
zijn.

Ze geven een bezit aan.

*Zijn tante past op **onze** hond.*

*Mogen wij **uw** auto lenen?*

Welk **bezittelijk** voornaamwoord er in de
zin staat, hangt af van wie iets is.

Ik heb een verhuisdoos.
Het is mijn verhuisdoos.

Jij hebt een verhuisdoos.
Het is jouw verhuisdoos.

Iris heeft een verhuisdoos.
Het is haar verhuisdoos.

Hoe vind je een bezittelijk voornaamwoord?

Beantwoord de volgende vraag:

Welk woord geeft een bezit aan?

Oefenen maar!

Omcirkel in onderstaande zinnen het bezittelijk voornaamwoord.

Jonas reist met de trein naar zijn werk.

Mag ik iets opzoeken op
jouw laptop?

U kunt prachtig vertellen over uw
emigratie naar Canada.

bijwoorden

We gaan leren wat
bijwoorden
zijn.

De kaars
brandt
lang.

1. Zoek de werkwoorden.
2. Kijk of er bijvoeglijke naamwoorden in de zin staan.
3. Kijk of er een woord meer informatie geeft over een werkwoord of bijvoeglijk naamwoord.
4. Kijk of er een woord een tijd of plaats aangeeft.

hard

lang

De mannen werken kort

snel

traag

De oranje woorden geven meer informatie over het werkwoord werken. Zonder deze woorden weet je niet hoe ze werken.

Dit zijn voorbeelden van **bijwoorden**.

Let op!

Bijwoorden geven nooit informatie over zelfstandige naamwoorden.

Dat doen bijvoeglijke naamwoorden.

Andere voorbeelden van **bijwoorden** die meer informatie geven over een bijvoeglijk naamwoord.

De man is heel blij.

heel $\xrightarrow{\text{hoort bij}}$ blij (bijvoeglijk naamwoord)

Ik heb zeer lekkere wortels op.

zeer $\xrightarrow{\text{hoort bij}}$ lekkere (bijvoeglijk naamwoord)

Bijwoorden kunnen ook een tijd of plaats aangeven.

tijd

Morgen koop ik nieuwe machines.

Wij gaan het land nu bemesten.

plaats

Ik kan die koe nergens vinden.

Hier kan hij zich verstopt hebben.

Oefenen maar!

Omcirkel de bijwoorden in onderstaande zinnen.

De container staat stevig.

Jouw sleutelbos ligt daar.

Was het een zeer interessant experiment?

Straks verwelkomt de landbouwer zijn nieuwe werknemer.

Hier staan er 2 bijwoorden in!

De jongen roept heel hard.

zinsdelen

1. het onderwerp

Wie of wat doet / is / wordt iets?

Tom loopt weg. De kast is leeg.

2. werkwoorden

Fiets, eten, loopt, dans,...

De zussen lopen op de straat.

3. de persoonsvorm

ja/nee-vraag

Iedereen **heeft** flink gegeten.

Heeft iedereen flink gegeten?

Oefenen maar!

Onderstreep in elke zin het onderwerp 1 keer en de persoonsvorm 2 keer.

1) Jana gaat vandaag met de bus naar huis.

2) Gisteren fietste ze met haar papa naar school.

3) Ze kreeg toen een knipoog van een politieagent.

4) Straks maken Jana en Seppe hun toets van wiskunde tijdens de middagspeeltijd.

woordbetekenis

leenwoorden

Nederlandse woorden die uit een andere taal komen, zijn **leenwoorden**.

Leenwoorden zijn ontleend aan woorden uit bijvoorbeeld het Engels, Frans of Duits.

Soms bestaat er ook een echt Nederlands woord voor, maar vaak niet.

Oefenen maar!

In welke zin staat een leenwoord?

- ☐ Ik houd van tekenen en schilderen.
- ☒ In mijn etui zitten zwarte potloden.
- ☐ Voor mijn moeder klei ik een beeldje.
- ☒ De buurman klust in zijn garage.
- ☐ We bouwen een boomhut in de tuin.
- ☐ Zonder laarzen loop ik door de modder.
- ☒ Vandaag gaan we naar een leuk café.
- ☐ We hebben namelijk iets te vieren.
- ☐ Mijn ouders zijn tien jaar getrouwd.

Directe en indirecte rede

Als in een zin precies staat wat iemand heeft gezegd, noem je dat de **directe rede**.

Wat er gezegd wordt staat tussen **aanhalingstekens**. Dit staat na een dubbele punt of voor een komma.

Lex zegt: "Ik ga vandaag werken."
"Ik ga vandaag werken", zegt Lex.

Als in een zin niet precies staat wat iemand heeft gezegd, noem je dat de **indirecte rede**.

Bij de indirecte reden gebruik je geen aanhalingstekens of een dubbele punt.

Lex zegt dat hij vandaag gaat werken.
Ik vraag of hij in een winkel werkt.

Oefenen maar!

Schrijf zelf de indirecte rede.

Tiele vraagt: "Slaapt Mirte nog?"

Tiele vraagt of Mirte nog slaapt.

Lili zegt: "Ik eet niet graag spaghetti".

Lili zegt dat ze niet graag spaghetti eet.

Schrijf zelf de directe rede.

Mama vraagt of we goed hebben geslapen.

Mama vraagt: "Hebben jullie goed geslapen?"

Sem zegt dat hij een hond heeft.

Sem zegt: "Ik heb een hond."